

Událost v Karolince

**Nové muzeum
ukazuje slavnou
historii sklářství**

Muzeum sklářství otevřeli v Karolince. Místní sklárny vznikly v roce 1861 a pro vývoj města i okolního regionu hrály klíčovou roli. „Chtěli jsme takto vzdát hold sklářům, kteří zde dlouhá léta působili, a zároveň uchovat tradici sklářství i pro budoucí generace,“ vysvětlil místostarosta Bohumil Rožnovják. Muzeum v budově někdejší školky na Nábřežní ulici vyšlo na více než dva miliony korun, téměř čtvrtinu peněz získalo město ve formě dotace. K vidění je zde více než dva tisíce exponátů, část z nich přinesli přímo místní obyvatelé. Kromě sklářských nástrojů a výrobků se zde nachází například dobové písemnosti, návštěvní spatří také asi desetiminutový film. (skc)

» Více na straně B3

Muzeum sklářství v Karolince
Foto: Luděk Ovesný, MAFRA

Slavná historie Nejstarším exponátem jsou dvě karafy z roku 1860, které pamatují Salomona Reichla, zakladatele sklárny v Karolince.

Otevření muzea
U vitríny se svými výrobky stojí Ivan Štefánik (vlevo), který ve sklárnách v Karolince pracoval dlouhých 32 let. Nově vzniklé muzeum v budově bývalé mateřské školy ukazuje přes dva tisíce exponátů.
4x foto: Luděk Ovesný, MAFRA

Provoz Z Karolinky ročně odchází broušené, zclacené a malované sklo za 160 milionů korun. Ve firmě pracuje necelých 140 lidí.

Vzestup a pád skláren připomíná nové muzeum

Dlouholetou tradici sklářského řemesla, která začala v roce 1861, ukazuje **nově otevřené muzeum sklářství v Karolince**. Otevřeli jej o víkendu, kdy se ve městě konal také Sklářský jarmark.

Pro rozvoj Horního Vsacka měl podobný význam jako Tomáš Baťa pro Zlín. Jen místo obuvi se soustředil na sklo. Židovský podnikatel Salomon Reich založil v Karolince v roce 1861 sklárnu pod názvem Karolinina huť, kterou pojmenoval podle své nevlastní matky Charlotty. Provoz byl zahájen 11. září 1862 a prosperující huť se stala motorem rozvoje regionu.

Na Valašsko přicházeli zkušení skláři z celé země i zahraničí a zaučovali místní obyvatele. Reich navíc zvedl životní úroveň lidí v širokém okolí. „Dával jim práci, sponzoroval místní sirotčinec nebo školy. Fungoval zde podobný sociální program jako v baťovském Zlíně,“ řekla Lenka Denkocová, tajemnice městského úřadu a odbornice na sklářskou historii.

Nejúspěšnější živností se v Karolince, která ještě byla součástí Nového Hrozenkova, staly hostince. Sklá-

ři pracovali v těžkých podmínkách a po práci měli žízeň.

„Část mzdy se jim vyplácela v podobě alkoholu, který vypili v hospodě. V peci měli nárok i na vodu, ale pilo se hlavně pivo. Uvádí se, že za směnu sklář vypil 6–7 litrů piva,“ popsal karolinský místostarosta Bohumil Rožnovják.

Jenže zlaté časy skončily v roce

„Část mzdy se dříve vyplácela v podobě alkoholu. Za směnu sklář vypil 6–7 litrů piva.“

Bohumil Rožnovják, místostarosta

1900, kdy Salomon Reich zemřel. Jeho potomci hospodařili špatně, a když na konci 20. let 20. století přišla finanční krize, Reichova rodina ji neustála.

Od roku 1934 se staly majitelem Českomoravské sklárny, a. s., které byly v roce 1946 znárodněny. Tři roky nato se Karolinka spolu s Květinou staly součástí národního podniku Moravské sklárny. Poté byly začleněny pod státní podnik Crystalex.

Za socialismu prosperovaly, například v roce 1981 zaměstnávaly až 800 lidí a zisk činil tehdy závratných sedm milionů korun.

Sklo z Valašska putovalo do celého světa. Ačkoliv se tuzemská ekonomika orientovala hlavně na Sovětský svaz, výroby z Karolinky mířily i na Západ, například do Německa nebo arabských zemí.

„Když po revoluci padl východní trh, situace byla obtížná. Sklárny byly navíc předlužené,“ podotkl Rožnovják.

V 90. letech dávaly sklárny s navazujícími provozovny práci až 1 200 lidem, už tehdy ale začínaly potíže. „Chyba se ovšem stala jinde než v Karolince,“ naznačila Denkocová.

Problémy s uplatněním výrobků na trhu vyvrcholily v roce 2005. V dubnu firma zastavila hutní výrobu skla a došlo k velkému propouštění. Rok poté skončila i menší karolinská sklárna Huť Charlotta.

Pro obyvatele města to byl šok. Na práci ve sklárnách i přidružených živnostech byly závislé celé rodiny a často se stalo, že zaměstnání ztratili oba manželé.

„Z Karolinky se tehdy stalo skoro mrtvé město. Lidé dělali ve sklářství celý život, nebyli schopní se hned rekvalifikovat. Najít práci tady u hranic je i tak nesmírně těžké,“ poznamenal Rožnovják.

Z asi třítisícového města během pár měsíců odešlo kolem pěti stovek lidí. „Skláři i dříve často měnili působiště. Lidé šli do Německa, Itálie, Rakouska, ale i Vsetína nebo Nového Boru,“ uvedla Denkocová.

Na Valašsku dnes zůstalo jen zúšlechťování skla. Sklárny sice převzal nový majitel a někteří pracovníci se do nich mohli vrátit, jde ale jen o zlomek z původního počtu.

„Pracuje zde necelých 140 lidí a tendence je mírně stoupající. Obnova pecí v tradičním pojetí je ale těžko představitelná,“ přiznal Rožnovják.

Slavnou éru skláren kromě závodu připomíná i nově otevřené muzeum, které se nachází v budově bývalé mateřinky a stálo přes dva miliony korun.

Exponáty do něj sbírali pracovní-

ci města od místních obyvatel, zapůjčené je mají ze zámku Kinských, ze zámku Vsetín, nechybí kopie historických dokumentů a fotografií ze Státního archivu v Opavě, Crystalexu CZ, závodu Karolinka a dalších. Autorem celého projektu je architekt Karel Janča.

„Máme ohromnou radost, kolik předmětů jsme shromáždili,“ děkovala Denkocová. **Petr Skácel**

Dobry sklár musí být jako šachista

Do Karolinky jeho rodina přišla v 50. letech z Nového Boru, když byl ještě malý kluk. „Otec byl z generace sklářů, stejně jako část mateřiny strany,“ říká Ivan Štefánik.

O tom, čím se bude živit, tak měl jasno odjakživa. „Jako malý kluk jsem tátovi nosil do práce svačinku a pak jsem zůstal v hutí. Okukoval jsem, co chlapi dělají, a snil, že budu jednou jako oni,“ vypráví.

A splnilo se mu to. V Karolince Štefánik dělal v letech 1960–1992, pak šel do vsetínské firmy Bohemia Art Glass, rozjel vlastní společnost a deset let působil v karolinské Huti Charlotta.

Jako sklár patřil ke špičce, získal i titul v oboru umělecká řemesla.

„Na tuhle práci musíte mít talent. Ve škole byl rok před námi ročník 60 lidí a vyšel z nich jeden dobrý. Nás bylo třicet a z toho jsme byli špičkoví jen dva,“ popisuje.

Na roky strávené v Karolince vzpomíná rád. V peci tehdy bylo dvanáct dílen po šesti lidech. „Stali se z nás kamarádi, každý si viděl až do kuchyně,“ vypráví Štefánik.

Pracovalo se většinou od půl páté ráno do poledne. „U pece je šedesát stupňů, fyzicky to bylo hodně náročné. Kdo to neuměl, nadřel se. Sklo je totiž jediná hmota, která se vám při zpracování brání. Dobry sklár se musí vejít do několika vteřin. Je třeba být předvídatel jako šachista, ten taky přemýšlí několik tahů dopředu,“ naznačil

Štefánik. Dnes už se většina výrobků ze skla vyrábí sériově a pomocí strojů. „Sklenička vyjde z fabriky za 3–4 koruny a v obchodě stojí 15 korun včetně DPH a marže. Ručně dělanou byste naopak koupili za dvě stovky,“ říká. „Ale pořád platí, že kdo má peníze, chce originál. A ten se dělá ručně.“

Štefánik už je dnes v důchodu, ale spolupracuje se sklářským mistrem Jiřím Šuhájkem ve Střední uměleckoprůmyslové škole sklářské ve Valašském Meziříčí. V muzeu v Karolince má celou vitrínu se svojí tvorbou. „Pomáhal jsem i zařadit některé exponáty do historického období. Muzeum je nádherné, moc se mi líbí,“ usmál se. **Petr Skácel**